COLOCVIU STRATEGIC
numărul 5, 2004

- *Profilul subofiţerului în armatele ţărilor NATO se conturează din ce în ce mai pronunţat şi mai benefic şi în Armata Română. Vechea mentalitate prin care se reduce rolul subofiţerului la cel de gospodar, de şef de depozit şi, în unităţile blindate, la mecanic conductor, se schimbă, iar subofiţerul îşi intră încet încet în noul său rol de luptător, de comandant de subunitate, instructor, şef de curs, consilier al comandantului şi chiar de subofiţer de stat major. Discriminarea dispare, relaţiile intramilitare reintră în normalitate.*
- *În teatrele de operaţii, în poligoane, pe terenurile de instrucţie, subofiţerii se dovedesc a fi militari de nădejde, contribuind activ la succesele instituţiei militare, la îndeplinirea standardelor NATO, ceea ce reprezintă o garanţie a reuşitei noului sistem de formare şi întrebuinţare a acestei categorii de cadre.*
- *Au fost elaborate şi începe să fie puse în aplicare cerinţele moderne ale modelului de subofiţer absolvent la Şcolii Militare de Subofiţeri a Forţelor Terestre. Folosindu-se experienţa proprie şi cea acumulată de celelalte armate ale ţărilor NATO privind condiţia şi responsabilităţile subofiţerilor, se aşteaptă o mai bună organizare a procesului de pregătire a acestora pentru toate funcţiile ce le vor reveni.*
- *Întregul personal al Şcolii de Maiştri Militari şi Subofiţeri a Forţelor Terestre este angajat în efortul de transpunere în practică a acestui nou concept privind rolul şi locul subofiţerului în Armata României, iar realizările sunt deja notabile.*

ROLUL ŞI LOCUL SUBOFIŢERULUI ÎN ARMATA ROMÂNĂ

Noul concept de formare a subofiţerilor

Dintotdeauna, în Armata Română, subofiţerul a avut un rol important. Subofiţerii au fost încadraţi pe funcţii de luptători, mecanici conductori, şoferi, gospodari şi chiar comandanţi de subunităţi. Funcţiile de comandă şi cele de luptători erau, totuşi, reduse, iar raportul dintre ofiţeri şi subofiţeri se situa net în favoarea ofiţerilor. O dată cu restructurarea şi modernizarea instituţiei militare, rolul maiştrilor militari şi subofiţerilor creşte. Raportul dintre subofiţeri şi ofiţeri va fi de 3/1, de unde rezultă că baza armatei o va constitui corpul subofiţerilor. Nu este, oare, aceasta o scădere a calităţii unei armate? Răspunsul este categoric negativ. Ofiţerii vor îndeplini rolul de conducători, de manageri, adică în palierul de concepţie a modalităţilor de efectuare a deciziei politice privind pregătirea şi întrebuinţarea armatei, în timp ce subofiţerii vor prelua rolul de mici comandanţi, de instructori şi, evident, de luptători. Bineînţeles, pentru îndeplinirea acestor funcţii, vor fi pregătiţi în mod corespunzător. Experienţa armatelor moderne arată că o astfel de opţiune este mai eficientă. Se delimitează astfel mai bine rolurile şi competenţele şi i se atribuie statutul cuvenit unei categorii de militari cu mari posibilităţi în acest palier al luptei şi formării nemijlocite a luptătorului. În urma cerinţelor de la Bologna, întregul învăţământ superior din ţările Europei va fi mai bine structurat pe cele trei mari dimensiuni formare: 3-4 ani; masterat: 1-2 ani şi doctorat ceea ce va duce la o mai pronunţată integrare şi transferabilitate în configurarea viitoare a unităţii spaţiului european şi euro-atlantic. Şi celelalte categorii de învăţământ general, liceal şi postliceal se vor alinia acestor exigenţe.

Pregătirea subofiţerilor este considerată ca făcând parte din învăţământul postliceal. Ea

trebuie să răspundă însă normelor şi criteriilor deosebite pe care le pune în fața şcolii modelul de subofițer pentru forțe terestre elaborat de statul major al acestei categorii de forțe. Cu alte cuvinte, subofițerul trebuie să fie aşa cum îl cere lupta modernă. Mai concret, el trebuie să aibă calitățile unui bun luptător, dar şi pe cele ale unui instructor, ale unui şef de curs, ale comandantului de mică unitate. De aceea, noțiunea de credite transferabile, cuprinsă în noile reglementări şi care se referă la un sistem de echivalări, nu este încă pe deplin înțeleasă şi nu se regăseşte în planurile şi programele de învățământ. S-ar impune un program cadru pentru toate tipurile de cursuri de carieră. Se vor evita astfel suprapunerile, disfuncționalitățile şi omisiunile. Însă esențial pentru pregătirea temeinică a subofițerilor rămâne învățământul practic-aplicativ. Subofițerul trebuie să fie în măsură să rezolve practic toate tipurile de probleme din sfera sa de competență. Or acest lucru nu este posibil dacă pregătirea lui, atât pentru prima funcție, în cadrul învățământului de formare, cât şi prin cursurile de nivel (de perfecționare, de specializare), se face pe o tehnică veche. Din acest punct de vedere, unitățile au luat-o deja înainte, unele fiind dotate cu tehnică performantă. Or, este anormal ca un subofițer ieşit de pe băncile şcolii să întâlnească la unitate un tanc mult mai nou decât cel pe care s-a format el. (**Maior dr. ing. Nelu Cîrneanu**).

Subofițerii vor fi pregătiți deopotrivă ca luptători, ca executanți şi ca lideri. Modelul elaborat de Statul Major al Forțelor Terestre creează un cadru adecvat. Numărul de discipline este şi el destul de mare (10, la cursul de formare şi 6 la cursurile celelalte). Cel puțin pentru subofițerii de tancuri şi auto (dar nu numai pentru ei), învățământul trebuie să fie prin excelență practic-aplicativ. Subofițerul trebuie să învețe să folosească şi să întrețină tancul. De la această etapă a învățământului de formare pentru prima funcție până la subofițerul de stat major este un drum lung. Până acolo, dar şi acolo, subofițerul va urma numeroase alte cursuri. Practic, pentru fiecare funcție şi pentru fiecare misiune, este necesar un curs. Ghidul carierei îi dă fiecăruia posibilitatea să ştie ce îl aşteaptă, să opteze pentru un drum sau altul şi să beneficieze de toate avantajele implicării sale. De aceea, ar trebui simplificate lucrurile. Subofițerul este trimis la curs, nu optează el şi nu depinde de el şi numai de el. Dacă el urmează să plece în teatru sau să îndeplinească o misiune, este normal ca, pentru aceste activități, să fie trimis la curs. Examenul de admitere nu-şi are rostul. Toate aceste bariere nu fac altceva decât să îngreuneze procesul de pregătire şi să streseze inutil oamenii. Poate, o evaluare a pregătirii sale în momentul sosirii la curs ar fi mult mai eficientă, pentru a se şti de unde se pleacă, a se programa mai bine activitățile şi a se doza mai bine eforturile. Mai mult, fiecare subofițer trebuie să ştie că, spre exemplu, peste doi ani, va fi trimis la un curs de două săptămâni. (**General de brigadă dr. ing. Ilie Gâță**).

În formarea şi perfecționare subofițerilor trebuie să se aibă în vedere esențialul: funcția pentru care se pregăteşte, ce se aşteaptă adică de la fiecare în parte, ce i se cere. Subofițerul are nevoie să ştie că, pentru fiecare grad, va fi obligat să treacă printr-un curs, să se pregătească adică pentru o nouă treaptă în carieră. Această pregătire prin cursuri de scurtă durată este unica modalitate de a-l menține pe subofițer în formă, de a-i spori competența, de a-l face responsabil. La americani, spre exemplu, se ştie că subofițerul este trimis la curs după un timp. Primul lucru care se face acolo este ca respectivul să fie cântărit. Apoi i se verifică nivelul de performanță. Şi instructorul este tot un subofițer. Relațiile sunt simple. Un subofițer poate fi comandant de grupă, iar dacă are peste zece ani poate fi chiar sergent de pluton. Este, de asemenea, foarte importantă funcția de consilier al comandantului pe problemele subofițerilor. Şi la batalion este nevoie, spre exemplu, ca unul dintre subofițeri să fie consilier al comandantului pe problemele disciplinei, iar plutonierul de companie devine mâna dreaptă a căpitanului. Este nevoie de o imagine clară a carierei subofițerului în armată. Subofițerul nu mai poate fi tratat ca bun la toate sau ca umplutură. Rolul lui se cere delimitat precis. Unii vor avea o carieră de scurtă durată. De unde rezultă că, încă din timpul acesteia, ei trebuie pregătiți pentru a se descurca în viața civilă. Nici o armată nu se foloseşte o vreme de oameni

şi apoi îi lasă să se descurce singuri. Poate că ar trebui ca subofiţerii să obţină o licenţă. (**Căpitan Cornel Floricică**).

Între fermitate, exigenţă şi inteligenţă

Există cel puţin două mari experienţe, două mari şcoli şi, în acelaşi timp, două mari tendinţe în pregătirea luptătorilor: cea a însuşirii până la reflex a procedurilor şi cea a instrucţiei creative, inteligente. Prima nu ţine neapărat de creativitate, uneori chiar o exclude, întrucât o consideră dăunătoare în spaţiul luptei, la nivelul luptătorului. Cea de a doua nu exclude procedurile, adică formarea deprinderilor şi algoritmilor de acţiune, dar pune pe prim plan dezvoltarea abilităţii şi capacităţii selective, creative şi intuitive a luptătorului, a curajului şi responsabilităţii de a-şi asuma riscurile. Aceste experienţe nu se exclud reciproc, dar nici nu se determină reciproc. În unele armate, se preferă delimitarea clară a rolurilor şi competenţelor în spaţiul luptei, mai ales în cazul Războiului bazat pe Reţea, deci şi pe formarea luptătorilor în acest sens, în altele se pune accent pe inteşanjabilitatea rolurilor, pe formarea unui luptător iscusit şi polivalent. De aici nu rezultă că fiecare militar profesionist trebuie să fie în măsură să facă orice, ci doar dezvoltarea capacităţii sale de a se putea pregăti, prin cursuri adecvate, pentru orice misiune.

Pentru a se înţelege mai bine rolul subofiţerului, este bine să se ştie cam cum se pregătesc militarii din armatele profesioniste, ce exigenţe există acolo şi cum sunt ele îndeplinite. Unii dintre subofiţerii români au efectuat stagii de pregătire în armata Statelor Unite ale Americii sau în alte armate ale unor ţări din cadrul NATO. Ei s-au întors de acolo cu o experienţă nouă, care aduce o altă filosofie, mult mai pragmatică şi, la urma urmei, mult mai eficientă în ceea ce priveşte pregătirea în scurt timp a luptătorului şi rolul subofiţerului în acest proces. Modelul românesc al luptătorului şi, în acest cadru, al subofiţerului se află în curs de aplicare. Acest model nu este dat o dată pentru totdeauna. El se perfecţionează continuu, întrucât exigenţele spaţiului de luptă, cerinţele misiunii şi cele impuse de sistemele de arme sunt din ce în ce mai complexe. Războiul bazat pe Reţea facilitează conducerea şi acţiunea într-un sistem integrat, dar acest lucru presupune un luptător mult mai performant şi, ca atare, rolul cursurilor de formare, de specializare şi de perfecţionare, deci şi al şefilor de cursuri (care, la nivelul formării luptătorului vor fi subofiţeri) creşte.

În forţele terestre (army) ale Statelor Unite, acest proces este simplu şi eficient. Recruţii sunt pregătiţi în două centre de instrucţie. Există un plutonier comandant de pluton şi sergenţi comandanţi de grupe. Ei participă la program de la deşteptare la stingere. Recruţii (voluntarii) sunt verificaţi din punct de vedere medical şi al consumului de droguri. Cei care sunt depistaţi că nu sunt perfect sănătoşi sau că au consumat droguri sunt înlăturaţi. Ceilalţi, nu. Cursul de formare durează trei luni. Este un curs dur, din care nu se poate pleca. Cei care nu fac faţă sunt trimişi, pentru corective, exact în ziua când se constată acest lucru, fie la plutonul de motivare, fie la cel de disciplinizare, fie la alte subunităţi menite să formeze la militari calităţile de care au nevoie sau să le corecteze deficienţele şi comportamentul. Spre exemplu, dacă militarul este prea gras, est trimis la slăbire, dacă este recalcitrant ajunge la plutonul de motivare sau la cel de disciplinizare etc. Principala motivare este patriotismul. Primul lucru pe care îl învaţă recruţii americani este acela că ei slujesc patria şi, pentru aceasta, trebuie să fie cei mai buni din lume, pentru că şi patria lor este cea mai mare şi mai puternică ţară democratică din lume. După aceea, se întoarce la un alt pluton şi reia instrucţia din ziua în care a fost detaşat pentru a i se corecta deficienţele. În cele trei luni de instrucţie, el trebuie să atingă nişte bareme. Este examinat periodic şi se iau măsuri ca baremele respective să fie atinse. Totul este evaluat. Instrucţia, acolo, este foarte dură. Nu ai timp nici să mănânci. În două ore, îţi creşte barba. Militarii repetă tot timpul diferite norme şi proceduri pe care trebuie să le ştie pe de rost. Sunt 20-30 de teste pe care trebuie să le treacă. Şi toate acestea, la

nivelul formării inițiale a luptătorului, le fac subofițerii. (**Plutonier Bogdan Dumitrescu**).

Misiunile vor fi din ce în ce mai grele. În Bosnia şi Herțegovina, militarii s-au confruntat cu un tip de probleme. Era o situație de după război. Ei aveau obligația, ca genişti, să refacă drumuri, să construiască poduri, să asigure condiții pentru ca forța de menținere a păcii să-şi îndeplinească misiunea. Se aflau într-o țară europeană şi asistau cum foştii beligeranți ai unui război absurd ieşeau din buimăceală. În acele împrejurări, militarii erau datori să aibă un comportament adecvat, să fie atenți la tot ce se întâmplă şi să prevină reizbucnirea conflictului. În Afghanistan, situația deja s-a schimbat. În această țară care devenise un fief al rețelelor teroriste, unitățile trimise acolo puteau fi oricând atacate. Cum, de altfel, s-a şi întâmplat. Nu puteai avea încredere deplină în nimeni. De aceea, militarul trebuie să fie foarte atent, să respecte întocmai regulile stabilite, procedurile şi să aibă mult curaj. Cu alte cuvinte, în formarea luptătorului pentru astfel de misiuni, pe primul loc ar trebui să se situeze factorul emoțional şi cel motivațional. Or, în calitate de subofițer comandant de grupă sau de pluton la un centru de instrucție, n-ai de unde să ştii acest lucru dacă n-ai fost în teatru sau dacă nu ai acces, încă din şcoală, la acele lecții învățate din teatre. De asemenea, va fi nevoie de baze de instrucție pe teritoriu, în care să se instruiască viitorii militari profesionişti, şi abia după aceea să fie repartizați în unități. (**Plutonier Viorel Dobre**).

Există un model al subofițerului absolvent al Şcolii de Maiştrii Militari şi Subofițeri a Forțelor Terestre pe care îl vom pune în aplicare. Se lucrează deja la un model al luptătorului acestui început de mileniu. În cei 15 ani care au trecut de le revoluția din 1989, au fost elaborate regulamente, instrucțiunii, metodologii, doctrine ale categoriilor de forțe etc. Toate acestea trebuie corelate, întrucât România, acum, face parte din Alianța Nord-Atlantică şi, în procesul de pregătire, inclusiv în cel de formare a noului tip de subofițer, vor fi aplicate o mulțime de concepte NATO care nu sunt încă foarte bine explicate. Spre exemplu, există un curs de 40 de zile de leadership, dar RG-1 cere ca, după 30 de zile, participanții detaşați la cursuri sau la un sistem de pregătire, în alte garnizoane decât cea de dislocare, să beneficieze de dreptul de a merge acasă în permisie. Cursurile se vor multiplica şi specializa. Pentru avansare, pentru fiecare detaşare, mutare etc. pentru fiecare promovare, va fi nevoie de un curs. Pentru fiecare misiune, se cere, de asemenea, în mod obligatoriu, un curs de pregătire. Aşa este normal şi aşa trebuie să procedăm. În noul model al subofițerului se cere ca el să fie pregătit ca luptător, specialist, capabil să conducă, să instruiască, să motiveze. Aceasta schimbă complet filosofia de formare a acestei categorii de cadre şi impune foarte multe alte lucruri privind consilierea celor ieşiți din promoție, consilierea în diferite domenii, mai ales a celor care pleacă în misiuni. Oricum, noi avem nevoie de un sistem de instrucție exigent şi deopotrivă inteligent, dar nu rigid, pentru că ostaşul român nu a acționat şi nu va putea niciodată să acționeze ca un robot; este în firea noastră să gândim lupta şi să aplicăm în mod ingenios procedurile. (**Colonel ing. Rădulescu**).